

o Cerverí de Girona fins als escriptors valencians cinccentistes abans alludits. L'arxiprest d'Hita, Ramon Llull, les quatre grans cròniques, Eiximenis i el *Tirant* i el *Curial* són utilitzats sovint. Però, ultra aquests autors i obres, l'erudició del Sr. Rubió i Balaguer li permet d'utilitzar, en cada cas, algun text adient, amb incursions ardides, a voltes inesperades, pels camps més diversos. Que aquests textos podrien ésser encara més abundosos i variats, i que, a vegades, podria estendre la reconstrucció a més aspectes, resulta indubtable; però qui fes per això retret a l'autor, oblidaria injustament que cal posar un límit a les obres, especialment a les d'encàrrec editorial, les quals han d'adaptar-se a mides preestablertes. Potser acreixent la contribució extreta de les fonts trobadoresques el Sr. Rubió hauria donat una visió més aprofundida de l'*amor cortès*; sens dubte, els sermons de sant Vicenç Ferrer tan rics com són en al·lusions a aspectes de la vida privada, que ells tots sols podrien nodrir una monografia sobre el tema, haurien hagut d'ésser posats estretament a contribució, en lloc de limitar-se a tres esments escadussers; tal vegada l'extensió de l'època que abraça el llibre fa aparèixer com a coexistents costums o maneres separats per dos o tres segles. Però, tal com és, el llibre del Sr. Jordi Rubió constitueix una realització digna de tot elogi, en la qual l'erudició de l'autor s'alia amb la seva experiència del món, amb la traça per a l'enllaç de les innombrables dades, amb la vibració de l'estil, condicions totes essencials per a poder donar vida a una obra com aquesta.

Ferran SOLDEVILA

Repertorio de manuscritos referentes a la historia de Aragón, por RICARDO DEL ARCO Y GARAY. Madrid, Instituto Jerónimo Zurita (CSIC), 1942. 420 pàgs.

Aquest repertori forma un conjunt de 1368 fitxes de manuscrits relacionats amb la història d'Aragó, precedit d'un comentari sobre el moviment literari aragonès i especialment sobre l'activitat historiogràfica d'Aragó des de l'època romana, i seguit d'una útil referència als arxius de protocols notariais de la regió.

L'aplegament d'aquell gran nombre de fitxes representa un esforç considerable que ha d'ésser agraït per tots els qui s'interessen per la història i la historiografia d'Aragó i dels pobles que s'hi han relacionat al llarg dels segles. L'examen d'aquest llibre fa ressaltar sobretot la importància, altrament ja reconeguda, que va tenir l'escola historiogràfica aragonesa durant els segles XVI-XVIII, amb noms com els de Zurita, Agustín, Ustarroz, Lastanosa, Abbad y Lasierra, Abella, Traggia i tants d'altres.

Dissortadament, però, el contingut d'aquestes fitxes és molt irregular, puix que, mentre en la major part d'elles la descripció dels manuscrits és molt sumària i arriba a prescindir en alguns casos de tota indicació de data i de tipus de lletra i en altres omet la biblioteca o arxiu on es conserva el manuscrit, en altres fitxes s'arriba a transcriure extensos passatges dels textos a què es refereixen. Per altra part, la poc lògica classificació a què són sotmesos els manuscrits i la manca d'un índex sistemàtic ben estructurat fan força difícil i incòmode el maneig del conjunt.

La informació de l'autor sobre moltes de les qüestions relacionades amb

el seu tema apareix força endarrerida. Per exemple, sembla ignorar coses tan importants com els treballs del Sr. Nicolau d'Olwer sobre la redacció de la crònica de Jaume I i sobre els manuscrits de la de Muntaner, el del Sr. Jordi Rubió sobre la crònica mal anomenada de Sant Joan de la Penya (per la qual s'interessa tant el Sr. del Arco), els del Sr. Pere Bohigas sobre el repertori de manuscrits catalans, i molts d'altres.

Hem de lamentar també en aquesta obra, per altra part útil i meritòria, que hom hi hagi deixat lliscar errors com el de considerar que el famós còdex de Poblét de la crònica del *Conqueridor* no correspon a aquesta crònica sinó a la de Muntaner, o com el de donar a Pere Tomich el segon cognom de *Cauiller* (no adonant-se que aquest mot que segueix el seu primer cognom no és sinó una indicació mal interpretada de la seva condició de cavaller), o com el de donar a la crònica d'aquest autor la data de 1436 en comptes de la inqüestionable de 1438. Ja no parlem d'incongruències com la de comptar entre els municipis aragonesos els d'Alcalà de Xivert i d'Alguer, o com la d'anomenar (encara!) en algunes ocasions *lemosina* la llengua catalana.

Esperem que, si hi ha lloc a publicar una nova edició d'aquesta obra, serà sotmesa a una minuciosa revisió que augmentarà els serveis que pot prestar als estudiosos de les matèries a què es refereix.

M. COLL i ALENTORN

Discursos lèdros en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona en la solemne recepció pública del Excmo. Señor D. LUIS FARAUDO DE SAINT-GERMAIN el día 12 de junio de 1941. [*Semblanza militar de Jaime el Conquistador*]. Barcelona 1941. 72 pàgs.

El títol posat per l'autor al seu treball feia suposar que aquest consistiria en un estudi de les condicions personals del *Conqueridor* que motivaren i caracteritzaren la seva vocació guerrera, de les seves concepcions estratègiques i tàctiques, i de l'aplicació d'aquestes concepcions al llarg de les campanyes militars promogudes i dirigides pel nostre gran rei.

En realitat, el treball del general Faraudo és alhora més que això i menys que això.

És més que això, perquè abans d'entrar en la matèria pròpia del seu estudi, fa una descripció general de les característiques que revestia l'acció guerrera a casa nostra durant els segles XII i XIII, amb al·lusions a estats de coses relatius a segles encara més remots. En aquesta descripció resulten especialment interessants els paràgrafs consagrats a la nomenclatura militar usada en l'època indicada, i especialment la catalana, sense que hi manquin molt sovint les correspondències llatines o en llengües vulgars de l'occident europeu (provençal, castellà, francès i àrab principalment). Molt defallada, sobretot, és la revisió dels mots referents a armes i enginyers de guerra, encara que sovint manquen de precisió les definicions corresponents, i en alguns casos hi ha una absència total de definició.

Després d'aquesta descripció general prèvia, que ocupa quasi la meitat del discurs, l'autor passa a la semblança militar del seu biografiat, i és ací on trobem que el seu treball és menys del que ens havia fet esperar. L'estudi de la